

Analyse enquêtes online onderwijs

Themateam docentondersteuning

Inhoudsopgave

1. OPVALLENDE FEITEN EN CIJFERS.....	3
A. Inventarisatie Onderwijsinspectie.....	3
B. Enquête van NRO	4
C. Enquête door Arlande	6
D. Onderzoek door CINOP	9
E. JOB-Monitor.....	10
F. Digitalisering in het beroepsonderwijs	11
2. MENING VAN BESTUURDERS.....	13
A. Mbo-bestuurders spreken zich uit.....	13
Otto Jelsma (MBO Rijnland):	13
Mirjam Koster (Graafschap College):	13
Carl Govers (Onderwijsgroep Tilburg):.....	13
Mare Riemersma (Drenthe College):.....	13
Robert Leeftink (MBO Utrecht):	14
B. Thea Koster, in haar visie op doorontwikkeling van het Techniekpact:	15
C. Uit een interview Rector Magnificus Theo Bastiaens, Open Universiteit	15
NRO ONDERZOEKSOVERZICHT	16

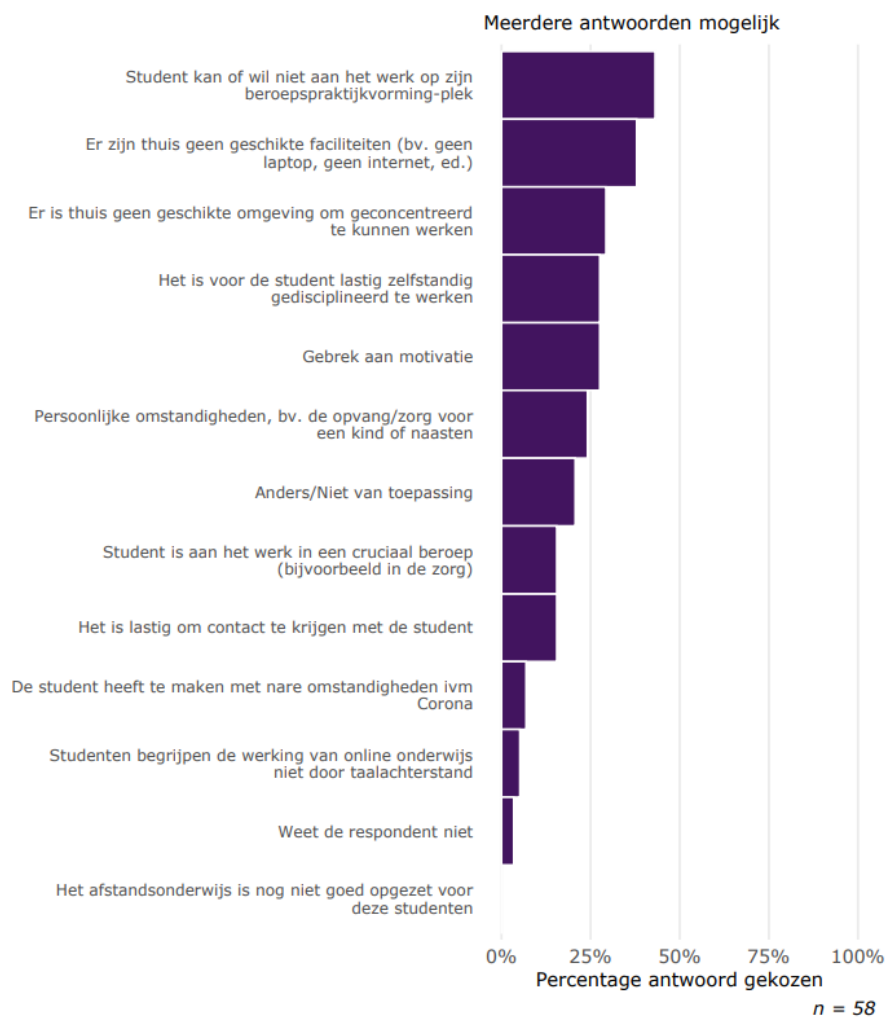
1. Opvallende feiten en cijfers

A. Inventarisatie Onderwijsinspectie

Uit een [Inventarisatie](#) door de Onderwijsinspectie:

- Verder signaleerden zij dat teams een steile leercurve hadden doorgemaakt in de ontwikkeling van digitaal onderwijs. Bestuurders verwachtten dat deze digitale innovaties ook na de crisis in elk geval voor een deel behouden blijven.
- Daarnaast gaf het merendeel van de bevroegde besturen aan dat er fysieke faciliteiten beschikbaar zijn gesteld aan studenten, bijvoorbeeld digitale voorzieningen, veelal laptops, of werkplekken op de instelling.
- Het onderwijsaanbod van de praktijkvakken en de beroepspraktijkvorming (bpv) kwam volgens besturen het meest in de knel. Verschillende bestuurders signaleerden dat het met deze verschraling van het aanbod lastig was om de studenten blijvend te motiveren. De praktijk is immers de kern van het mbo.
- De beschikbaarheid van de beroepspraktijk was in een aantal branches ook een bottleneck in de examinering. De belangrijkste interventies hadden betrekking op alternatieve examenvormen, gebruikmaken van formatieve gegevens en het afnemen van examens op school.
- Naast alle waardering van bestuurders voor de inzet van de medewerkers maakten zij zich ook zorgen over de werkdruk, die ontstond door het op afstand werken en de combinatie van werk en zorgtaken voor naasten. Bestuurders zeiden hun medewerkers zo goed mogelijk proberen te ondersteunen met thuiswerkfaciliteiten, maar ook door hun medewerkers aandacht te geven onder meer in de vorm van kleine attenties. Ze gaven aan het digitale onderwijs zowel technisch als onderwijskundig zoveel mogelijk te faciliteren, bijvoorbeeld door de inzet van digicoaches. Ook teams deelden actief hun kennis van digitalisering van het onderwijs.

Als er studenten niet actief meedoen aan het onderwijs, waarom is dit?

B. Enquête van NRO

Uit een eerste analyse (versie 12 juni) van een [enquête](#) in het mbo, door NRO:

Kennisvragen die leven:

- Hoe zorg je er voor dat ondanks het thuiszitten en het online lessen volgen de studenten nog steeds de zelfde begeleiding en aandacht voelen?
- Afstandsonderwijs geeft minder mogelijkheid om goed in te schatten hoe het met de studenten gaat. Daar moeten nieuwe manieren/technieken/vaardigheden voor ontwikkeld worden.
- We merken dat studenten wisselend reageren op afstandsonderwijs en online lessen. Soms met verrassende resultaten. Een aantal studenten presteert beter, anderen minder en een groep gelijk. We willen meer inzicht in individuele benadering van studenten en ook in hoe we online onderwijs motiverend houden.

-
- Professionele ontwikkeling in een *blended* leeromgeving is urgent omdat we snel een mix gaan aanbieden van afstandslessen online en lessen op school. Wat is extra belangrijk op school geworden en hoe richten we dat in?
 - Docenten zijn nu digitaal basisvaardig. Hoe krijg je zicht op didactische en pedagogische vaardigheden van de docenten. Hoe krijg je zicht op de leeropbrengsten. Wat werkt wel en wat werkt niet.
 - Meer zicht krijgen op de kwaliteit van het online onderwijs. Ook wat docenten daarin nodig hebben. Meer zicht krijgen op de competenties die daarvoor nodig zijn en in welke groepen die competenties het meest/minst ontwikkeld zijn.
 - Docenten hebben vele manieren gevonden om te werken/leren met de studenten en het onderwijs te digitaliseren. Wat werkt goed, wat minder en hoe gaan we dit regulier inbouwen?
 - Welke kansen liggen er, niet alleen vanuit eigen ervaring, maar ook breder? Kennis hierover is van belang om de kwaliteit te verhogen.
 - Wat is er nodig om de leerling wel te laten werken? Welke werkvormen gebruiken, welke groepsgrootte
 - Is online leren voor elk niveau studenten MBO even geschikt? Wat betekent dit voor de toekomst?

Signalen:

- Studenten raken ook flink belast met wat ze allemaal moeten. De vraag is of ze al het zelfstandig werken voldoende aankunnen.
- De doelgroep | | Entree is gebaat bij een heldere structuur op fysieke locatie, veel praktijkonderwijs en veel aandacht aan de pedagogische relatie. Op afstand is dit moeilijk te realiseren, de leeropbrengst gaat snel verloren
- Ruimte en apparatuur en een rustige plek om te studeren lopen erg uiteen.
- De doelgroep | | Entree is gebaat bij een heldere structuur op fysieke locatie, veel praktijkonderwijs en veel aandacht aan de pedagogische relatie. Op afstand is dit moeilijk te realiseren, de leeropbrengst gaat snel verloren
- Werkdruk is vele malen hoger (als je goed onderwijs wilt bieden, collega's missen de dagelijkse korte overlegmomenten. Alles duurt online/digitaal veel langer en nog is er meer onduidelijkheid en ruis.
- Afstandsonderwijs vraagt soms kwaliteiten en vaardigheden van docenten waar ze niet in zijn opgeleid. Dat kan extra werkdruk geven.
- Toename van werkdruk door combi afstandsleren en reguliere lessen. Continu aanpassing van programma door verandering van corona maatregelen
- Docenten geven aan dat zij het werken online als zwaar ervaren. Digitale lessen voorbereiden vergt extra inspanning. Het niet in contact zijn met studenten, hen in de ogen kijken en dan ook nog de hele dag achter een beeldscherm werken valt onze docenten zwaar. Ze geven aan dat ze hier niet voor hebben gekozen/voor ogen hadden toen ze voor het onderwijs kozen.
- Kunnen we in de toekomst het lerarentekort opvangen door meer digitaal onderwijs te geven
- Er worden nu dingen geprobeerd die in het verleden niet zouden hebben gekund.

-
- Digitale vaardigheden/ mediawijsheid is zeer belangrijk voor zowel docenten alsook studenten. Door docenten en vervolgens/ tegelijkertijd studenten te scholen in digitale vaardigheden biedt dit kansen om de kwaliteit van onderwijs te verbeteren en tegelijkertijd kansen om studenten te trainen in onderwijs op afstand, gekoppeld aan digitale vaardigheden.
 - We leren nu veel. De goede voorbeelden kunnen we in de toekomst meer inzetten. Daar zou onderzoek kunnen bijdragen in wat wel goed en wat is minder goed om de kwaliteit te versterken.
 - We zien zeker mogelijkheden/kansen om gedeeltelijk online onderwijs ook na de coronacrisis voort te zetten.
 - Zoals hierboven aangegeven biedt deze crises ook een kans tot een herijking/herschikking van fysiek en digitaal onderwijs/contact. Belangrijk bij deze afwegingen speelt de driehoek content/inhoud<>sociale (groeps)binding<>persoonlijke aandacht/welzijn het vertrekpunt. Een goede mix van fysiek en digitaal biedt ook in het kader van maatwerk/zelfstandig of in peergroepen leren, tijd en plaats onafhankelijk leren en differentiatie veel mogelijkheden. Noodzaak en nut!
 - Kansen liggen in het online bereikbaar zijn voor studenten die vragen hebben of om individueel begeleiding te bieden.
 - Het docententeam communiceert online via verschillende platforms. Met studenten en onderling. Denk aan Teams, Mail, WhatsApp, Extranet omgeving, telefoon
 - Studenten op niveau 1 en 2 MBO hebben grote moeite met de diversiteit.
 - Bekwaamheid met online leren software is nu van belang. Niet iedere leraar heeft deze of is daarin geïnteresseerd. Voor de kwaliteit van het onderwijs is dit wel belangrijk.

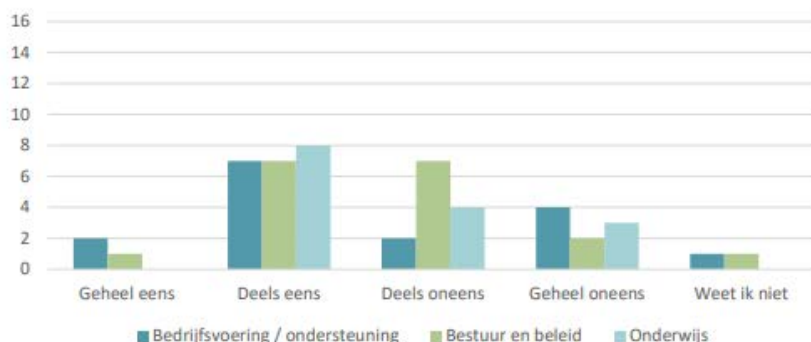
C. Enquête door Arlande

Uit een [enquête](#) van Arlande, over digitalisering in relatie tot flexibilisering:

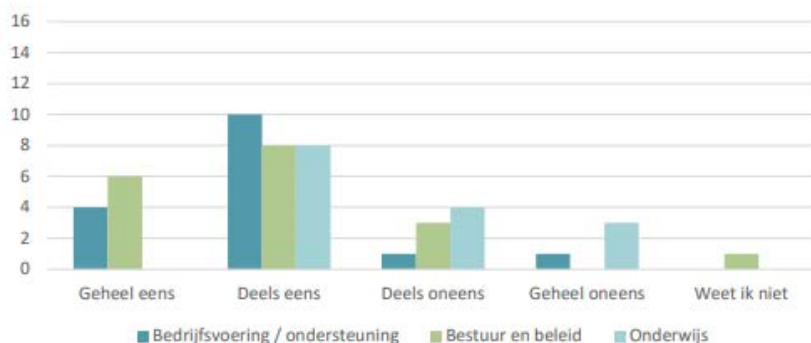
- De respondenten zijn in meerderheid van mening dat met digitalisering beter geanticipeerd kan worden op persoonlijke leerroutes en individuele wensen van studenten.
- Vanuit de optiek van de student lijkt er een positief oordeel uit te gaan in het voordeel van digitalisering van het onderwijs omdat de respondenten verwachten dat studenten in de toekomst een grotere voorkeur voor digitaal onderwijs zullen hebben. • Digitalisering heeft uit didactisch oogpunt meerwaarde voor de kwaliteit van het onderwijs.
- Vooral respondenten van bedrijfsvoering zien mogelijkheden voor daling van de vaste kosten van nieuwe gebouwen en lokalen als gevolg van digitalisering. Onderwijs en bestuur en beleid zijn hierover verdeeld.
- Veruit de meerderheid van de respondenten is het (deels) eens met de stelling dat flexibilisering van het onderwijs, waarbij digitalisering een belangrijke rol kan spelen, grote invloed heeft op de didactische vaardigheden van docenten. Onderwijs neemt hier een iets behoudender standpunt over in.
- Individuele opmerkingen in dit onderzoek:
 - Hoe voorkomen we dat docenten na de coronatijd weer terugvallen op hun oude manier van lesgeven.

-
- In het mbo kennen veel sectoren een achterstand in het aanbieden van hedendaags digitale lesmethodes, waarbij interactieve vormen prikkelend worden ingezet. Ook grote uitgeverijen zijn langzaam in de omslag naar digitalisering. Cash-cows die in het verleden zijn ontwikkeld in boekvorm moeten opbrengst genereren om verdere digitalisering vorm te kunnen geven, zo lijkt het.
 - Het valt of staat met hoe vaardig een docent is met alle digitale middelen en hoever ze gaan om hun studenten daar vaardig in te maken. De gedachte dat studenten de executieve functies hebben om alle digitale leermiddelen in te zetten is utopisch. Daar zal nog de nodige ondersteuning/sturing op gegeven moeten worden.

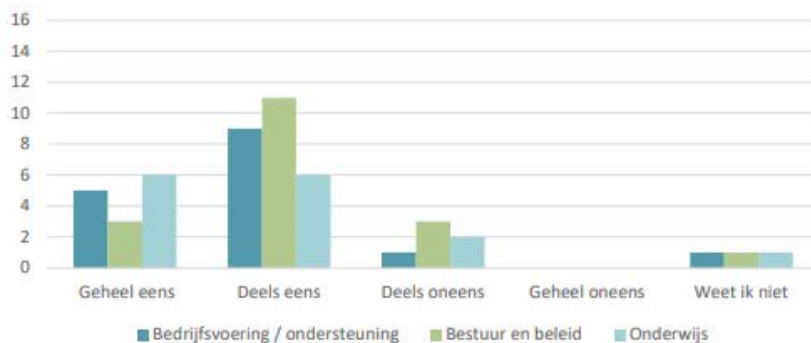
4. U verwacht dat studenten in de toekomst een grotere voorkeur zullen hebben voor digitaal onderwijs (op afstand) ten opzichte van klassikaal onderwijs.

5. Verdere toename van digitalisering biedt direct efficiëntievoordelen voor de planning en roostering vanwege een meer flexibele inzet van docenten en lokalen.

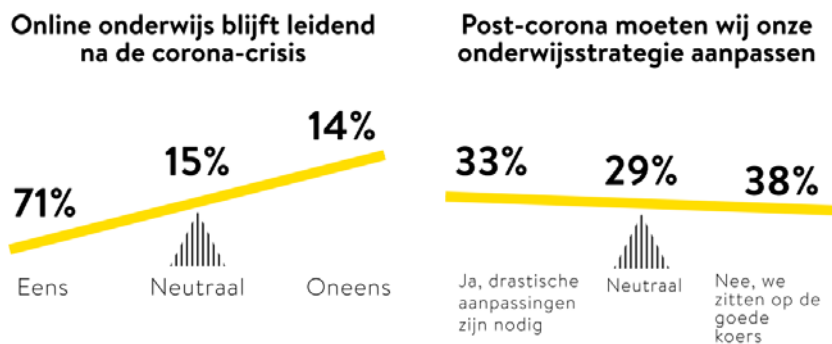
6. Met behulp van digitalisering kan uw onderwijsinstelling beter tegemoetkomen aan de individuele wensen van de studenten.

D. Onderzoek door CINOP

CINOP heeft recent onderzocht wat de verwachtingen zijn van docenten, bestuurders en onderwijsondersteuners over beroepsonderwijs 'post- corona'. Op basis van de resultaten worden een aantal scenario's uitgewerkt voor de ontwikkeling van het beroepsonderwijs de komende tijd. De uitgebreide rapportage van de onderzoeksresultaten en de diverse toekomstscenario's wordt eind juni gepubliceerd op de website. Maar er is al een [voorlopige rapportage](#) online te vinden.

- De grootste zorg in het beroepsonderwijs op dit moment is het gebrek aan stage- en beroepspraktijkvormingsplekken (BPV).
- De andere zorgen uit de top-3 zijn de digitale vaardigheden van de docenten en de examinering van praktijkvakken. De respondenten (een mix van bestuurders, docenten en onderwijsondersteuners) vinden dat onderwijsinstellingen bestuurlijk een andere koers nodig hebben en hun onderwijsstrategie drastisch moeten aanpassen.
- 73% van de respondenten vindt dat online lesgeven een totaal andere aanpak en competenties vraagt van docenten.

E. JOB-Monitor

De [JOB-monitor](#) is al voor de corona-lockdown afgenomen, maar bevat wel een aantal aandachtspunten, die ook relevant zijn voor het programma Doorpakken en digitalisering in het algemeen:

Boeken en Lesmaterialen (o.a. relevant voor het thema Regie op leermiddelen):

- Uit eerdere edities van de JOB-monitor bleek dat veel mbo-studenten boeken en lesmaterialen moesten kopen, maar deze niet altijd gebruikten. Daar is de laatste jaren veel aandacht aan besteed. Helaas zien we in de monitor van dit jaar dat er weinig verbetering is te zien. Nog steeds geven 2 op de 5 studenten aan dat ze niet al hun boeken en lesmaterialen gebruiken. In het domein Zorg en Welzijn (met ruim een kwart van de mbo-studenten in Nederland) geeft maar liefst 50 procent van de studenten aan dat dit het geval is. JOB baalt ervan dat er nog steeds geen verbetering te zien is. We blijven het probleem aankaarten bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de MBO Raad. Er moet nu vooral meer tempo komen in het doorvoeren van maatregelen. We hopen dat er in de volgende monitor dan eindelijk verbetering is te zien.
- In 2020 is voor het eerst aan studenten gevraagd wat zij van de informatie vinden over de hoogte van de schoolkosten. Bijna 30 procent is hier positief over en 34 procent is negatief over deze informatie.
- Maatregelen die JOB voorstelt om te nemen tegen ongebruikte leermiddelen, staan op hun website (hier: <https://www.jobmbo.nl/studentenraad/ongebruikt/>)
- In een reactie in de [Volkskrant](#): Frank van Hout, waarnemend voorzitter van de MBO Raad: 'We moeten ons afvragen of een boekenlijst nog wel van deze tijd is. Je kunt ook een boek pas bestellen op het moment dat je het gaat gebruiken.' Van Engelshoven beaamt dit. 'Het idee dat je half augustus boeken voor een heel jaar koopt, is misschien achterhaald.'
- En op de [site van de MBO Raad](#) staat hier ook nog over: Daarnaast wil de MBO Raad beter inzicht krijgen in de beleving van de studenten op dit punt. "Daarom hebben we naar aanleiding van deze monitor met de JOB afgesproken dat we met elkaar gaan uitzoeken wat er achter die beleving zit en wat wel oplosbaar is en wat niet. Een voorbeeld: uitgeverijen geven vaak bij bepaalde licenties ook kosteloos een boek. De licentie wordt natuurlijk gebruikt, maar het boek blijft dicht. Logisch dat een student dan denkt ergens voor betaald te hebben dat hij of zij niet gebruikt. Dat type knelpunten, daar zijn ook nog verbetermeters in te maken."

Onderwijs en begeleiding (o.a. relevant voor het thema Leven Lang Ontwikkelen):

- We zien dat op het totaaloordeel voor onderwijs en begeleiding het grootste aandeel positieve studenten aan vakinstellingen studeert (48%) en het laagste aandeel bij aoc's (42%).
- Binnen het thema onderwijs en begeleiding zijn veel verschillen tussen niveaus gevonden. Hoe hoger het mbo-niveau is, hoe minder positief het totaaloordeel voor onderwijs en begeleiding. Van de entreestudenten geeft 64 procent een positief totaaloordeel, terwijl in niveau 4 maar 42 procent positief is. Omgekeerd is ook te zien dat in de entreeopleiding maar tien procent negatief is op het totaaloordeel, tegenover twintig procent in niveau 4.
- We vinden het als JOB belangrijk dat studenten goed worden begeleid bij het maken van keuzes voor de toekomst. Vorig jaar was het thema van de JOB-tour dan ook LOB. Wil je verder gaan leren of gaan werken? Uit de monitor van dit jaar komt naar voren dat ruim een kwart van de studenten vindt dat hij of zij niet goed wordt begeleid bij deze keuze.

-
- Elk jaar doet JOB een JOB-tour: we gaan dan op bezoek bij een aantal mbo-scholen en gaan in gesprek met studenten. Deze tour heeft altijd een thema en in 2019 was dit LOB. We zijn bij zes scholen langsgegaan om met studenten te praten over hoe zij de toekomst zien. Ook hebben 607 studenten een enquête ingevuld met vragen over LOB. Uit de enquête kwam naar voren dat de studenten aardig tevreden zijn over de hulp van de school. Studenten gaven aan dat het contact met oud-studenten van de opleiding beter kon om ervaringen uit te wisselen. Daarna kwam het organiseren van activiteiten zoals bedrijfsbezoeken.

Informatie over het eigen studieverloop:

- Een op de vijf studenten vindt dat hij niet goed geïnformeerd wordt over hoe het met de studie gaat. In totaal 43 procent vindt dat hij over zijn studieverloop wel goed geïnformeerd wordt door de school.

F. Digitalisering in het beroepsonderwijs

In een [rapport](#) van COMMIT/Educate wordt aandacht besteed aan de maatschappelijke uitdaging om meer aandacht te besteden aan digitalisering in het beroepsonderwijs, en hoe dit gevoed kan worden met wetenschappelijke kennis. Dit rapport, dat uitkwam vóór de corona-crisis (feb 2020), bevat een aantal interessante observaties:

- Uit deze verschillende bronnen komt het duidelijke beeld naar voren dat ICT-toepassingen en met name vaardigheden om met deze toepassingen om te gaan belangrijke vraagstukken zijn binnen het beroepsonderwijs. Het lukt nog onvoldoende om wetenschappelijk ontwikkelde kennis hierover te laten landen binnen het beroepsonderwijs.
- Wel zien we een beweging van horizontale kenniscirculatie op dit gebied, waarin onderwijsinstellingen binnen het beroepsonderwijs met elkaar nieuwe kennis en toepassingen ontwikkelen en uitwisselen. Dit gebeurt in 'learning communities' of via de inzet van platforms waarop instellingen kennis en ontwikkelde toepassingen met elkaar uitwisselen.
- De publiek-private samenwerkingen, zoals we ze in deze verkenning hebben beschreven, kunnen de kennisontwikkeling en -uitwisseling bevorderen. Maar er moet wel tijd worden vrijgemaakt om docenten in staat te stellen om nieuwe toepassingen binnen het beroepsonderwijs te ontwikkelen en uit te proberen. De landelijke infrastructuur die daaraan ondersteuning biedt door partijen aan elkaar te verbinden ontbreekt nog.
- Het beschikken over digitale vaardigheden, zowel bij studenten als docenten, blijkt een belangrijk aandachtspunt om de ICT-toepassingen effectief te benutten. Voor ICT-geletterdheid van studenten is ook ICT-geletterdheid van docenten nodig
- Naast het aanleren van basiskennis is ondernemend gedrag bij studenten belangrijk om zich telkens mee te blijven ontwikkelen met de laatste technologische toepassingen.
- De nieuwe digitale samenleving vraagt om digitale kwaliteiten die studenten zich eigen kunnen maken door deelname aan onderwijs dat gebruik maakt van de mogelijkheden die digitalisering biedt, stelt ook de Onderwijsraad (2017). Het lijkt een open deur, maar om goed te kunnen functioneren in de beroepspraktijk, dienen studenten uiteenlopende digitale kwaliteiten te verwerven, zoals digitale geletterdheid. Hieronder worden in de kern vier vaardigheden

verstaan: 1) ICT-basisvaardigheden (de zogenoemde ‘knoppenvaardigheden’); 2) informatievaardigheden (het kunnen zoeken en beoordelen van informatie op het internet); 3) mediawijsheid (wat doe je wel en niet op het internet?) en 4) ‘computational thinking’ (het procesmatig formuleren van problemen zodat deze met behulp van computertechnologie opgelost kunnen worden). Deze vaardigheden stellen studenten in staat nieuwe technologieën eigen te maken, nieuwe toepassingen te bedenken en reële inschattingen te maken van de kansen en risico’s van uiteenlopende vormen van digitalisering. Volgens de Onderwijsraad heeft de digitalisering gevolgen voor drie aspecten van het onderwijs: de onderwijsdoelen, de leermiddelen en de organisatie zelf.

2. Mening van bestuurders

A. Mbo-bestuurders spreken zich uit

Otto Jelsma (MBO Rijnland):

- Digitalisering is het fundament onder hedendaags onderwijs
- Juist de coronaperiode heeft ons als sector het belang van de digitalisering van ons onderwijs doen ervaren. Nu vasthouden en opzoek naar de optimale blend van fysiek en digitaal onderwijs
- Wil je personaliseren, dan moet je digitaliseren
- Digitale transformatie is geen optie; het is 'take it, or leave it'.
- Een onderwijsinstelling zonder goede digitale strategie heeft geen toekomst.
- Onderwijslogistiek verlangt een daarin geïntegreerd digitaliserings programma, zodat vooraf en tijdens het ontwerp van nieuw en uitdagend onderwijs nagedacht wordt over 'hoe regie op de keten mogelijk wordt gemaakt'.
- Bewust en gedifferentieerd sturen op de (door)ontwikkeling van kennis en vaardigheden van onderwijscollega's zijn drivers voor het adoptie vermogen van de organisatie.

Mirjam Koster (Graafschap College):

Het beroepsonderwijs heeft te maken met de zogenaamde 'vloeibare samenleving': beroepen veranderen of verdwijnen, technologische ontwikkelingen beïnvloeden samenwerkingsvormen en we zijn genoodzaakt om andere manieren te vinden om het leven in te richten. Het mbo heeft daarbij als extra uitdaging om de maatschappelijke opdracht op het gebied van bijvoorbeeld voortijdige schoolverlaters goed te blijven vervullen. Studenten en deelnemers voorbereiden op de vraagstukken uit de beroepspraktijk is waar het om zal blijven draaien. Een stevige opdracht waar ik graag aan bij wil dragen. Als voorzitter van het college van bestuur van het Mbo-instelling VIII doe ik dat dagelijks in de regio Achterhoek/Liemers en graag draag ik op nationaal niveau bij als lid van het bestuur van saMBO-ICT.

Carl Govers (Onderwijsgroep Tilburg):

Er komen niet meer beroepen in de ICT, maar alle beroepen krijgen wel te maken met meer ICT. Het is daarom belangrijk dat we als docent beroepsonderwijs, de technologische mogelijkheden snel eigen maken en toepassen.

Mare Riemersma (Drenthe College):

De onderstaande tekst staat in onze versnellingsagenda waarmee we versneld onze strategische doelen willen realiseren en waarmee we middelen uit eigen vermogen vrijspelen om dat te realiseren:

Organisatie

Drenthe College staat voor een grote uitdaging. Zowel het primair proces als de ondersteuning moeten een grote stap zetten. Dat betekent allereerst dat onze ICT-afdeling ingrijpend moet worden heringericht. Dat is immers een voorwaarde om in te kunnen zetten op digitalisering, die bijvoorbeeld nodig is om processen lean te maken. Deze digitalisering – waarbij de keuze voor Afas een richtinggevende rol heeft - zal op termijn ook leiden tot een afname en/of verschuiving van medewerkers binnen de ondersteunende diensten. Deze digitalisering is ook de backbone voor het inrichten van modulair onderwijs en het digitaliseren van het onderwijs.

De contouren van deze stap naar een ‘toekomstgerichte organisatie’ staan ook al in het Strategisch Plan. Nu de intensiteit en de urgentie hiervan pregnanter is geworden het afgelopen jaar is duidelijk dat we daarvoor een stevige kwantitatieve, maar ook kwalitatieve slag moeten maken qua personeel. Dat zal een frictie geven, die niet altijd is op te lossen met regulier verloop. Hiervoor is een toekomstgerichte personeelsplanning nodig. Daarnaast zal de komende jaren substantieel geïnvesteerd worden in de professionele ontwikkeling van medewerkers en management.

De rol van ICT in de kwaliteitsagenda van het Drenthe College is als volgt omschreven:

- Iedereen is welkom: transparante en gebruiksvriendelijke digitale omgeving en voor passend onderwijs
- Meer dan een diploma: digitale vaardigheden vergroten, en activiteiten buiten curriculum om bereikbaar maken
- Uitdage leeromgeving: hybride leervormen, leeromgeving van de toekomst, hedendaagse praktijk in de school brengen
- Partner in de regio: cursussen voor niet-bekostigd onderwijs toegankelijk maken in kader Leven Lang Ontwikkelen

Daarnaast benadrukt Mare zelf het belang van ICT als volgt:

- Onze studenten goed aan laten sluiten bij hun toekomstige werkomgeving en maatschappelijke rol en hen een basis meegeven voor continue verandering
- Met digitalisering kunnen we de mogelijkheden voor gepersonaliseerd leren versterken.
- De uitdagingen waar het MBO onderwijs en onze maatschappij voor staat te versnellen met inzet van digitalisering op onderwijsprocessen en -inhoud.

Robert Leeftink (MBO Utrecht):

Digitalisering maakt het mogelijk het (mbo-) onderwijs persoonlijk en passend te maken. Onder andere door flexibilisering van onderwijsprogramma's (verbreden, versnellen, vertragen, verrijken), de grote diversiteit aan onderwijsvormen (offline, online, synchroon, asynchroon), de inzet van formatieve evaluatie in alle vormen die er zijn, kunnen studenten leren op de manier die en het tempo dat bij hen past. Ze kunnen onderwijs volgen dat optimaal aansluit op al aanwezige kennis en ervaring. Met het persoonlijk en passend maken van onderwijs bereiken we een hoger doel: kansengelijkheid. De coronacrisis heeft het bestaan van ongelijke kansen, én de urgentie om dit aan te pakken, overduidelijk gemaakt.

Hans Meijer (Vista College):

De vragen die momenteel bij ons spelen ten aanzien van de start van het volgende schooljaar zijn de volgende:

- Inrichting van de faciliteiten voor het geven van onderwijs in een drietal scenario's:
 - Volledig digitaal (alle studenten op afstand)
 - Zowel studenten op locatie als op afstand.
 - Studenten i.v.m. de RIVM-richtlijnen gesplitst in twee lokalen.

- Opslaan en ontsluiten van opnames op een veilige manier. Hierbij spelen de AVG-richtlijnen natuurlijk een belangrijke rol.
- Ondersteuning op het gebied van het ontwikkelen van lesmaterialen.
- *Learning analytics* om mensen die de aansluiting missen zo spoedig mogelijk te detecteren.

B. Thea Koster, in haar visie op doorontwikkeling van het Techniekpact:

Uit de [visie op de Doorontwikkeling van het techniekpact](#), door Thea Koster (voorzitter Techniekpact):

- Naast de snelle technologische ontwikkeling en digitalisering, gaat ook de coronacrisis zorgen voor een enorme transitie op de arbeidsmarkt. Er moeten acuut mensen omgeschoold worden richting kansrijke beroepen en het onderwijs moet hier snel op anticiperen. Dit is niet een verandering waar we meerdere jaren over kunnen doen. We moeten nu aan de slag met opleidingen waar straks geen perspectief meer voor is en scholingstrajecten voor zittende werknemers in gang zetten. Kunnen we bijvoorbeeld huidige opleidingen kansrijker maken door middel van crossovers die aansluiten op het talent van de scholieren en studenten en de vraag vanuit het bedrijfsleven? Dit is een majeure operatie en die vraagt om veel informatie, regie en maatwerk in regelgeving.
- Ontwikkel daarom een landelijke visie met trends, ideeën en data voor crossovers in het beroepsonderwijs. Versoepel, indien nodig, de eisen om vanuit het onderwijs hiermee aan de slag te gaan. Hierdoor bieden we iedereen die nu wil veranderen ook de mogelijkheid om dit te doen. Stel daarnaast voor niet-technische opleidingen een verplicht onderdeel technologie/digitalisering van 10% van het lespakket vast.

C. Uit een interview Rector Magnificus Theo Bastiaens, Open Universiteit

Uit een interview met Rector Magnificus Theo Bastiaens van de Open Universiteit, op [Science Guide](#):

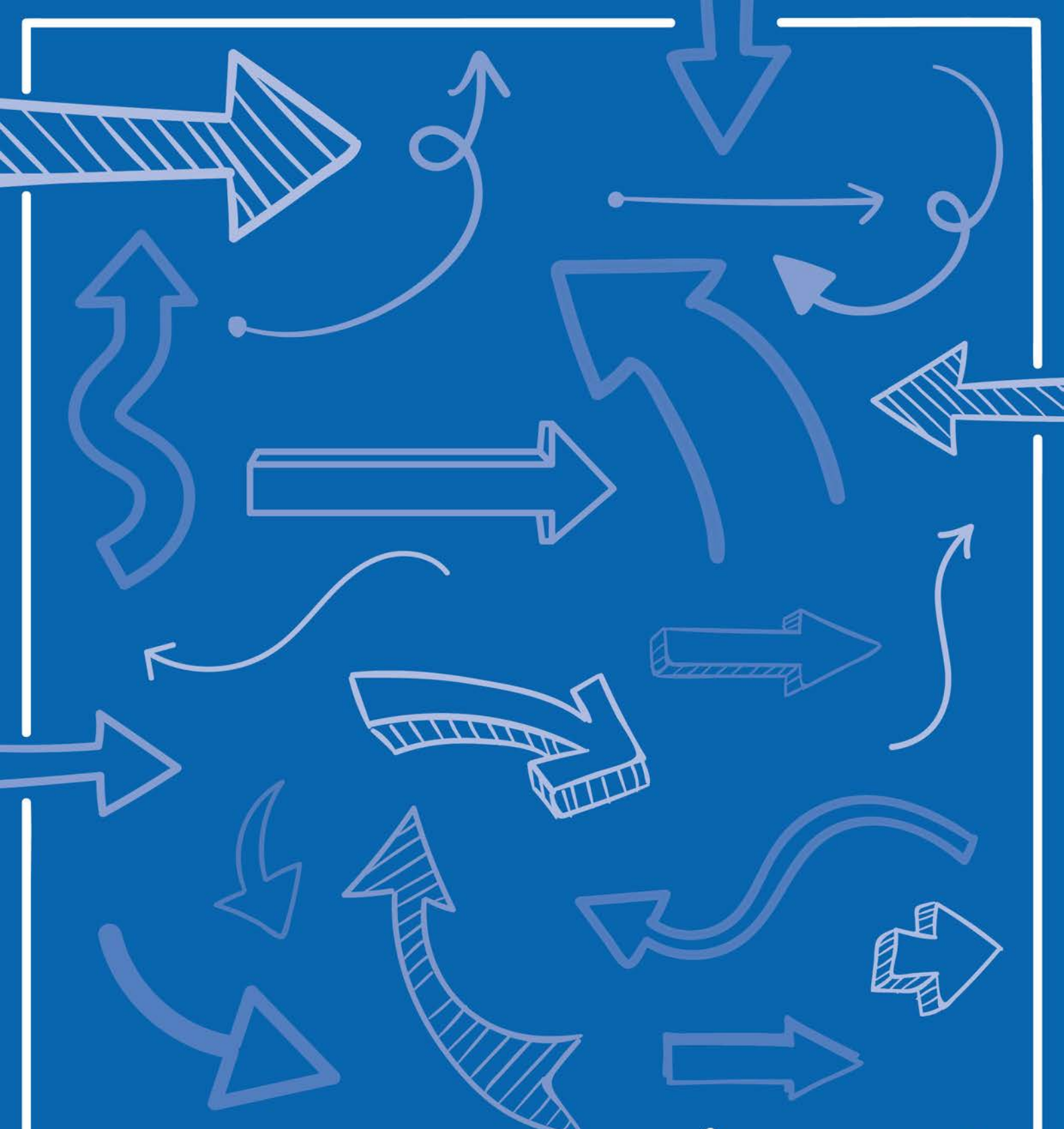
- De continuïteit werd hoofdzakelijk gewaarborgd door wat ik noem 'nood-onderwijs'. Is dit te vergelijken met het online- en afstandsonderwijs waar mijn instelling voor staat? Daar kan ik kort op antwoorden; nee, dat is het zeer zeker niet. Noodonderwijs staat voor snelle oplossingen, improvisatie en 'goed is goed genoeg'.
- Gezien de omstandigheden is daar alle respect voor op te brengen en petje af voor iedereen die het onderwijs zo snel heeft omgezet. Echter, professioneel online- en afstandsonderwijs staat voor gedegen, op ervaring gebaseerd, methodisch ontworpen onderwijs. Met veilige software, een uitgekiende digitale didactiek en activerende werkvormen.
- Er is jarenlang te weinig aandacht geweest voor digitalisering in het gehele onderwijs. Andere sectoren hebben de mogelijkheden en kansen van digitalisering eerder en sneller benut, er valt nog veel te winnen voor het onderwijsveld. De crisis toont nu aan dat docenten grote moeite hebben met het digitaliseren van hun onderwijs door een gebrek aan kennis op het terrein van de digitale didactiek.
- Als de Coronarook is opgetrokken is het urgent voor iedere onderwijsinstelling om toch tenminste na te denken over de mogelijkheden van blijvend professioneel digitaal onderwijs. Iedere onderwijsinstelling moet het eigen onderwijsmodel tegen het licht houden en ter discussie stellen. Speerpunten zijn curriculumvernieuwing in de richting van *blended* onderwijs
-

-
- en vernieuwing van toetsen (meer formatieve assessment momenten). De allerhoogste prioriteit heeft de bijscholing van docenten in digitale didactiek.
 - Ook moeten instellingen het gesprek aangaan met de grote techbedrijven die digitaal onderwijs mogelijk maken.

NRO onderzoeksoverzicht

Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) heeft op hun website een overzicht geplaatst van reeds afgeronde en lopend onderzoek in het middelbaar beroepsonderwijs. Hieronder enkele verwijzingen naar onderzoeken die meer inzicht geven in de onderwijskwaliteit en professionele ontwikkeling van docenten, de leeropbrengsten en de leertijd:

- [Vragenlijstonderzoek \(ad hoc\) onder studenten en medewerkers over ervaringen met afstandsonderwijs](#)
Koning Willem 1 College
- [Vragenlijstonderzoek bij docenten en studenten van het MBO college Airport naar hun ervaringen mbt contact, persoonlijke ervaring, inhoud en persoonlijke ontwikkeling in de context van het online onderwijs](#)
Mbo College Airport ROC van Amsterdam
- [Onderzoek naar het wegvallen van het eindexamen, het welzijn van docenten, het welzijn van studenten, de prestaties van studenten, de waardering van de online tools en het belang van thuissituaties in het kunnen meekomen op de online campus](#)
Noorderpoort
- [Hoe wordt de betrokkenheid, het welbevinden en de student-docent relatie ervaren in het online onderwijs bij ROC Twente?](#)
ROC van Twente
- [Sectoronderzoek naar de ontwikkelingen in het mbo in coronatijd](#)
Turner

saMBO-ICT

SURF

Kennisnet

beroepsonderwijs bedrijfsleven

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Ga naar sambo-ict.nl/doorpakken voor het volledige programma